

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. VI. Vtrum actus elicitī à virtutibus acquisitis, vel infusis, sint meritorij
de condigno vitæ æternæ, sine imperio, seu relatione actuali, vel saltem
virtuali charitatis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

nostra, æternum gloria pondus operatur in nobis. Et D. Bernardus serm. 1. de diversis: Transit hora, transit & pœna, non sic gloria, non sic remuneratio, non sic merces ipsa laboris: nescit finem, manet tota simul, & manet in æternum: guttatim pœna bibitur, per minutas transit; at in remuneratione torrens est voluptatis, & fluminis impetus, torrens inundans letitia, flumen gloriæ, flumen pacis. Ergo in operibus iustorum supernaturalibus, non est condignitas seu proportio cum beatitudine supernaturali.

118. Ad objectionem respondeo primò cum D. Thoma hic art. 3. ad 1. quod Apostolus loquitur de passionibus Sanctorum secundum earum substantiam, non verò ut à gratia & charitate procedunt; sic enim cum gloria habent condignitatem & proportionem, ut supra ostensum est. Secundò dici potest, Apostolum excludere solum condignitatem, secundum quod significat æqualitatem rei ad rem, non verò secundum quod importat solum æqualitatem proportionis, quæ sufficit ad rationem meriti de condigno, ut ex supra dictis patet. In eodem sensu intelligi & explicari possunt SS. Patrum testimonia ibidem adducta.

Ad confirmationem, concessio Antecedente, nego Consequentiam, quia ut diximus, ad meritum de condigno vitæ æternæ non est necessaria æqualitas operum nostrorum quantum ad omnia, sed sufficit æqualitas quantum ad id ex quo desumitur valor & æstimatio illorum, quod est præcipue gratia & charitas. Addo quod, opera iustorum, ut à gratia & charitate procedunt, habent quandam proportionem & æqualitatem cum visione beatifica: Tum quia illa, cum sua duratione immutabili & interminabili, in gratia, tanquam fructus in semine, continetur, juxta illud Bernardi serm. 17. in Psal. Qui habitat: *Latet gloria fratres mei, abscondita nobis est in tribulatione, in momentaneo hoc latet æternitas, in hoc levi pondus sublime & supra modum*: Tum etiam quia gratia & charitas ex propria natura, & quantum est de se, petunt mensurari duratione immutabili & interminabili, nimirum æternitate participatâ, quamvis hic in statu viæ per accidens, ratione subiecti in quo sunt, corruptibiles sint, & tempore mensurentur.

119. Obijcitur secundò: Deus ex communi Theologorum sententia, remunerat iustorum opera ultra condignum: Ergo non est in operibus iustorum vera condignitas ad præmium.

Sed nego Consequentiam: Deum enim remunerare bona opera iustorum ultra condignum, non ita accipiendum est, quasi illa non sint digna præmio vitæ æternæ, sed quod ultra præmium, quod ex condigno meritis bonis debetur, Deus ex mera libertate & magnificentia, aliquem gloriæ gradum adjungat, ut sic reddat non solum mensuram confertam, quâ æqualitas præmij ad meritum designatur, sed etiam coagitatam & superfluentem, per quod denotatur aliquis excessus supra æqualitatem.

120. Ex quo intelliges, retributionem præmij in Deo esse & à iustitia, & à liberalitate; à iustitia quidem, quatenus tantum gloriæ confert iustis, quantum habent meriti, ita quod meritum ipsorum aliquo sibi debito non fraudet; à liberalitate verò, quatenus tribuit plusquam debeat, & præmiat ultra condignum. Unde Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 10. reddens rationem cur vita æterna dicatur gratia, cum merces sit meriti, ita

A loquitur: Gratia autem ipsa non injuste dicitur, quia non solum donis suis (id est meritis nostris, quæ Dei dona sunt, ratione gratiæ à qua procedunt) Deus dona sua reddit: sed quia tantum etiam ibi gratia divina retributionis exuberat, ut incomparabiliter atque ineffabiliter omne meritum, quantumvis bonum, & ex Deo data, humana voluntatis, atque operationis, excedat.

ARTICULVS VI.

Utrum actus elicitus à virtutibus acquisitis, vel infusus, sint meritorij de condigno vitæ æternæ, sine imperio, seu relatione actuali, vel saltem virtuali charitatis?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

Suppono primò, virtutes alias esse theologicas, quæ habent Deum pro objecto immediato & specificativo; alias morales, quæ ordinant & perficiunt hominem in ordine ad bonum honestum & rationi consonum: & istas adhuc esse duplicis generis; aliquæ enim sunt naturales & acquisitæ, quæ regulantur per rationem & prudentiam naturalem; alie supernaturales & per accidens infusæ, quæ regulantur per fidem, & prudentiam infusam & supernaturalem.

Suppono secundò, triplicem posse dari relationem seu ordinationem actus in Deum; nempe habitualem, quæ non est aliud quam ipse habitus gratiæ & charitatis, in subiecto operante residens, & ejus actum concomitans, non tamen in ipsum influens; actualem, quæ fit medio actu charitatis, per quem operatio quæ eligitur, in Deum ut ultimum finem refertur; & virtualem, quæ continetur in virtute actus præcedentis, per quem talis operatio in Deum fuit relata.

Suppono tertio, ad hoc ut actus nostri sint meritorij de condigno vitæ æternæ, non requiri necessariò actualem charitatis ordinationem seu relationem, sed sufficere virtualem, in virtute actus charitatis præteriti remanentem. Ita expressè docet S. Thomas in 2. dist. 38. quæst. 1. art. 1. ad 4. his verbis: *Ad hoc quod alicujus actionis finis sit Deus vel charitas, non oportet quod agendo illam actionem, aliquis de Deo vel de charitate cogitet; nec iterum sufficit, quod aliquis in habitu tantum Deum vel charitatem habeat; quia sic etiam actum venialis peccati aliquis in Deum ordinaret, quod falsum est: sed oportet quod prius fuerit cogitatio de fine, qui est charitas vel Deus, & quod ratio actiones sequentes in hunc finem ordinaverit, ita quod rectitudo illius ordinationis in actionibus sequentibus salvetur; ut patet in exemplo quod Avicenna ponit de arifice, qui si dum opus suum exercet, semper de regula artis cogitaret, multum in opere impediretur, sed sicut prius excogitavit per regulas artis, ita postmodum operatur. & sic in opere ejus rectitudo artis salvatur. Similia habet dist. 40. quæst. unica art. 5. ad 6. ubi sic discurre: *Non sufficit omnino habitualis ordinatio actus in Deum, quia ex hoc quod est in habitu, nullus meretur, sed ex hoc quod actu operatur: nec tamen**

oportet quod intentio actualis ordinans in finem ultimum, sit semper conjuncta cuilibet actioni, quæ dirigatur in aliquem finem proximum, sed sufficit quod aliquando actualiter omnes illi fines in finem ultimum referantur.

Ratio etiam id suadet: Nam ut causa influat in effectum, sufficit quod permaneat in se, vel in sua virtute. Ergo ut charitas censeatur influere in nostros actus, eosque imperare, satis est quod remaneat virtualiter in virtute alicujus actus præteriti: præsertim quia moraliter impossibile est, hominem quando bona operatur, semper intendere in finem charitatis. Unde S. Thomas 2. 2. qu. 83. art. 13. loquens de oratione, docet ad ejus meritum sufficere primam intentionem in principio habitam, neque requiri actuale, formalem, & continuatam. His pro intelligentia & explicatione tituli præmissis.

Circa propositam difficultatem tres versantur celebres sententiæ. Prima docet opera moraliter bona, seu actus elicitos à virtutibus moralibus, etiam acquisitis, esse meritorios de condigno vitæ æternæ, absque ullo influxu, etiam virtuali, charitatis; dummodo supponant habitum illius in subiecto operante, per quem habitualiter in Deum ordinentur. Ita Vazquez hic disp. 207. per totam, & Gabriel à S. Vincentio in tract. de gratia disp. 21. quæst. 3. pro hac sententia referens Sotum lib. 3. de natura & gratia cap. 4. sed immerito, cum ibi expressè doceat ad meritum requiri quod opus procedat ex gratia, & improber distinctionem eorum qui dicunt, opus meritorium debere quidem procedere ab eo qui est in gratia, sed non ab ipsa gratia.

Secunda fatetur quidem necessariam esse relationem virtutem charitatis, vel saltem alterius virtutis infusæ, ut opera bona virtutum moralium acquisitarum sint meritoria de condigno vitæ æternæ; sed contendit actus virtutum infusarum, factos ab homine grato, esse meritorios de condigno supernaturalis beatitudinis, ex vi suæ bonitatis intrinsecæ, absque ulla relatione actuali aut virtuali in Deum ut finem ultimum, quæ per actum charitatis præsentem, vel præteritum illis adveniat. Hanc tenent Suarez lib. 12. de gratia cap. 8. 9. & 10. Marcus à Serra hic art. 4. dubio 1. & Philippus à S. Trinitate disp. 7. dubio 5.

Tertia asserit nullum actum virtutis infusæ, & multò minus virtutis moralis acquisitæ, esse meritorium de condigno vitæ æternæ, absque aliquo imperio seu relatione, saltem virtuali, actus charitatis; eique soli deberi præmium essentiale beatitudinis; aliis autem virtutibus, nisi ab illa imperentur, præmium duntaxat accidentale concedi. Hanc sententiam defendunt communiter Thomistæ cum Angelico Præceptore, locis infra referendis, & cum Doctore Seraphico in 2. dist. 4. art. quæst. 3. ubi illam expressè docet. Hos sequuntur Bellarminus lib. de justifi. cap. 15. Valentia in præsentia, puncto 3. Lorca disp. 48. & alij. Unde temeraria & intolerabilis est censura Suaris, loco citato, cap. 8. num. 9. dicentis, hanc sententiam esse improbabilem & intolerabilem, & parum consentaneam videri Scripturis, & communi sensui Ecclesie, & Patrum.

S. II.

Vazquezij sententia rejicitur.

Deo primò: Ut actus virtutum moralium acquisitarum sint meritorij de condigno vitæ æternæ, non sufficit habitualis relatio in finem supernaturalem, sive concomitantia habitus charitatis; sed ejus imperium saltem virtuale requiritur.

Probatur primò ex Scriptura, quæ quando bonis operibus promittit vitam æternam, semper addit hanc conditionem, si fiant in nomine Christi, vel propter Christum, aut propter gloriam Dei, ut Luca 9. Qui recipit unum ex his pusillis in nomine meo, me suscipit: Matth. 19. Omnis qui reliquerit patrem, & matrem, &c. propter nomen meum, vitam æternam possidebit: Marci 9. Quisquis potum dederit vobis calicem aqua in nomine meo, non perdet mercedem suam.

Confirmatur ex Apostolo 1. ad Corinth. 10. & ad Coloss. 3. sedulo monente fideles, ut quidquid faciunt, in nomine Domini, & gloriam Dei agant: hoc autem non tam sollicitè ab ipsis requireret, si ad meritum nostrorum operum non esset necessarium, sed sufficeret concomitantia habitus charitatis, & habitualis relatio in finem supernaturalem: Ergo illa non sufficit, sed requiritur insuper imperium saltem virtuale charitatis.

Probatur secundo ex D. Thoma locis in tertia suppositione relatis, ubi expressè docet, habitualement ordinationem actus in Deum ad meritum non sufficere: idque probatur, tum quia ex hoc quod est in habitu nullus meretur, sed ex eo quod actu operatur: tum etiam quia alias peccatum veniale hominis iusti esset meritorium, utpote à subiecto habitualiter relato in ultimum finem proveniens. Item hic art. 4. ait quòd Meritum vitæ æternæ primò pertinet ad charitatem, ad alias autem virtutes secundariò, secundum quod earum actus imperantur à charitate: At imperium non solum dicit habitualement ordinationem charitatis, sed etiam actualement ejus motionem, vel saltem virtualem: Ergo ad meritum, virtualement saltem charitatis motionem requirit.

Probatur tertio ratione quam insinuat Durandus in 2. dist. 40. quæst. 2. num. 11. Infidelitas, vel status peccati mortalis, concomitans bona opera moralia ordinis naturalis, non vitiat illa, nec facit ea demeritoria, nisi aliquo modo informet ea, referendo in finem malum: Ergo pariter gratia & charitas, concomitans actus virtutum moralium acquisitarum, non dignificabit illos, nec faciet meritorios vitæ æternæ, nisi ea informet per virtualement saltem relationem ad Deum ultimum finem.

Probatur quartò: Ut actus nostri sint meritorij de condigno vitæ æternæ, requiritur ut fiant in obsequium Dei, cum una ex conditionibus ad meritum requisitis sit, ut actus fiat in obsequium ejus à quo merces exigitur, ut art. 2. conclus. 3. declaravimus: Sed actus nostri non possunt fieri in obsequium Dei, nisi ad ipsum formaliter vel saltem virtualiter ordinentur: Ergo ad meritum de condigno vitæ æternæ, virtualis saltem in Deum ut finem ultimum relatio requiritur.

Denique suaderi potest conclusio ratione fundamentali. Ut actus virtutum moralium acquisitarum sint meritorij vitæ æternæ, necesse est quòd sint supernaturales quoad modum: Sed hoc

habere nequeunt ex sola concomitantia habitus charitatis: Ergo neque quod sint meritorij vite æternæ. Minor conitatur: sola enim concomitantia habitus charitatis, nihil influit in prædictos actus. Major verò probatur: Actus illi, ut sint meritorij vite æternæ, debent esse ejusdem ordinis cum præmio illo: Ergo & supernaturales, saltem quoad modum.

142. Confirmatur: Vel charitas, aut ejus objectum, aliquid influit in illos actus, vel nihil? Si nihil influat, licet ipsos comitetur, ex vi tamen talis concomitantie præcisè sumptæ non sunt supernaturales quoad modum. Si aliquid influat, cum id præstare non possit, nisi in ordine ad proprium objectum, virtualiter saltem illos ad ipsum refert, ac proinde ex vi illius relationis, non verò solius concomitantie, habent quod sint meritorij vite æternæ.

143. Dices cum Vazque: hujusmodi actus non habere modum supernaturalitatis ex habitu gratiæ, vel charitatis eos concomitante, sed ex aliquo auxilio naturali, dato per Christum, nimirum ex cogitatione congrua ordinis naturalis, data ex meritis Christi.

Sed hæc solutio frivola est: nam (præterquam quod tale auxilium fictitium est, ut in Tractatu de gratia ostendimus) cum auxiliū ordinis naturalis ejusdem speciei & valoris intrinseci maneat, sive detur per Christum, sive non, repugnat prædictos actus habere modum supernaturalitatis ab auxilio ordinis naturalis, dato ex meritis Christi. Sicut quia oculus restitutus à Deo per miraculum, est ejusdem intrinsecæ perfectionis & speciei, cum oculo per generationem producto, sicut ille nullam potest elicere operationem, vires nature superantem, ita nec ille, nisi à Deo miraculose confortetur, & ad talem actum eleveur.

§. III.

Solvuntur objectiones.

144. **C**ontra istam conclusionem objicitur primò ex Scriptura: Matth. 12. & Marci 3, dicitur: *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, ipse meus frater, & soror, & mater est*: Sed qui facit opera moralium virtutum, etiam acquisitionum, absque alia ad motivum charitatis subordinatione, facit voluntatem Patris, non solum enim est voluntas Patris, quod ponantur opera virtutum infusarum, verum etiam acquisitionum: Ergo est frater, & soror Christi, ac proinde meretur apud Christum; opera namque per quæ fit quis frater Christi, non possunt non esse meritoria apud ipsum.

145. Confirmatur: In Scriptura operibus misericordie promittitur merces vite æternæ, Matth. 10. *Qui dederit potum aquæ frigida tantum, non perdet mercedem suam*: & cap. 25. *Esuriivi & dedistis mihi manducare*: Sed opera misericordie sunt actus virtutis acquisite: Ergo actus virtutis moralis acquisite, secundum se, & absque imperio charitatis, etiam virtuali, sunt meritorij vite æternæ, dummodo supponant habitum illius in subiecto operante.

146. Ad objectionem respondeo sensum Scripturæ locis citatis esse, quod quicumque fecerit voluntatem Patris mei, plenè, perfectè, & adequatè, ipse meus frater, & soror, & mater est: qui autem facit opera virtutum moralium, sive infusarum, sive acquisitionum, absque motivo charita-

147. tis, & virtuali saltem relatione in Deum ut finem ultimum, non facit voluntatem Dei perfectè & completè; quandoquidem non solum Deus vult quod hujusmodi opera eliciamus, sed etiam quod illa producamus cum tali motivo, & relatione saltem virtuali, juxta illud Apolloli ad Colos. 3. *Omnia quæcunque facitis in opere & sermone, omnia in nomine Domini nostri Jesu Christi facite*.

Ad confirmationem dicendum, quod quando in Scriptura operibus misericordie promittitur merces vite æternæ, hoc debet intelligi de operibus misericordie, quæ fiant in nomine Christi, seu propter Christum, ut patet ex locis supra citatis. Unde Leo Papa serm. 7. Quadrag. explicans illud Matth. 25. *Quædum fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis*, subdit: *Quid hoc opere fructuosius? quid hæc humanitatis facilius? quæ utique fraude sua fraudanda non esset, si propter ipsam naturæ communicationem, jurando homini ab homine praberetur, sed quia quod non ex fidei procedit fonte, ad præmia æterna non pervenit, alia est conditio operum celestium, alia terrenorum*. Ubi nomine fidei planum est, fidem vivam & charitate formatam, seu per dilectionem operantem, intelligere, subindeque existimare, opera misericordie non esse celestia, id est digna celesti præmio, nisi a charitate virtualiter saltem imperentur.

148. **C**onjicietur secundò: Per opera bona, quibus adimplentur præcepta naturalia, homo vitam æternam promeretur: Sed ad mandatorum naturalium observantiam non est necesse, quod illa servantur ex motivo charitatis, vel alterius virtutis supernaturalis: Ergo opera bona à virtutibus moralibus acquisitis elicita, sunt meritoria vite æternæ, etiam non imperentur à charitate. Minor videtur certa: Major verò probatur, Primò ex illo Christi Lucæ 10. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*: ubi observationi mandatorum secundum se promittitur vita æterna. Secundò ex Tridentino sess. 6. cap. 10. ubi definit justos per bona opera, & observantiam legis, in dies crescere in justitia. Et cap. 16. adducit illud 1. ad Corinth. 15. *Abundate in omni opere bono, scientes quod labor vester non erit inanis in Domino*, id est erit meritorius; & tamen absolute pronuntiat, *Abundate in omni opere bono*: Ergo censet omne opus bonum, secundum se, & absolute sumptum, esse meritorium vite æternæ. Unde in eodem capite subdit, nihil deesse bonis operibus ab homine justificato elicitis, ad hoc ut vitam æternam mereantur. Et can. 32. definit hominem justificatum bonis operibus verè mereri augmentum gratiæ, & vitam æternam. Ubi cum nulla fiat mentio relationis actus charitatis, illa ad meritum vite æternæ non videtur necessaria.

149. **E** Respondeo distinguendo Majorem: Per opera bona quibus adimplentur præcepta naturalia, homo vitam æternam meretur, si talia opera fiant ex motivo charitatis, & ab illa virtualiter saltem imperentur, concedo Majorem: Si fiant absque ullo motivo & imperio charitatis, nego Majorem: quamvis enim tunc homo per illa opera satisfaciatur legi, non tamen vitam æternam meretur; quia, ut infra dicemus, alia est ratio satisfactionis, & alia ratio meriti. Unde D. Thomas qu. 2. de malo art. 5. ad 7. ait: *Modus charitatis sub necessitate præcepti includitur, secundum quod præceptum ordinatur ad consecutionem beatitudinis, non autem secundum quod ordinatur ad vitandum reatum pena*.

Ad primam verò probationem Majoris, de-
sumptam ex verbis illis Christi Luca 10. *Si vis
ad vitam ingredi, serva mandata*, dicendum
est ea debere intelligi de observatione manda-
torum ex motivo charitatis, quæ sola simpli-
citer & absolute legis observatio dicitur: unde
ait Augustinus de spiritu & litt. cap. 14. *Man-
datum non servari, nisi fiat ex amore iustitia: non
enim fructus est bonus, qui de charitatis radice
non surgit.*

Eodem modo intelligenda sunt verba Tridenti-
ni, dicentis iustos per bona opera, & observan-
tiam legis, crescere in iustitia: subdit enim,
Cooperante fide bonis operibus, fide scilicet for-
marâ, & per dilectionem operante. Similiter
cùm dicit, bona opera hominis iustificati vitam
aeternam promereri, loquitur de operibus à gra-
tia & charitate procedentibus, vel ab ipsa impe-
ratis: ait enim iustum mereri operibus in Deo fa-
ctis: sicut autem quando opera dicuntur fieri in
nomine Christi, intelligitur ea fieri ex motivo
charitatis; ita & quando in Deo facta appellan-
tur, significatur ea esse facta ex charitatis impe-
rio, & ad Deum ut finem ultimum virtualiter
saltem ordinata.

Obijcies tertio: D. Thomas quæst. 2. de malo
art. 5. ad 7. ait: *Habentibus charitatem omnis
actus est meritorius, vel demeritorius*: Sed actus
virtutum moralium in homine iusto, facti ex sola
suorum objectorum honestate, non sunt deme-
ritorii: Ergo erunt meritorij.

Confirmatur: Idem S. Doctor in 2. dist. 40.
quæst. 1. art. 5. in corp. docet actum bonum mo-
raliter, in eo qui non habet gratiam, esse indiffe-
rentem ad meritum vel demeritum, non verò in
eo qui gratiam habet, sed in illo debere esse vel
meritorium, vel demeritorium: At si relatio cha-
ritatis requireretur ad meritum etiam in habente
gratiam, posset dari actus cum tali indifferentia,
ut si faceret eleemosinam, non referendo illam
per charitatem ad Deum: Ergo juxta D. Tho-
mam, ad meritum vitæ æternæ in actibus hone-
stis & moraliter bonis, relatio seu imperium cha-
ritatis non requiritur.

Ad objectionem respondeo D. Thomam, cùm
ait quod in habentibus charitatem omnis actus
est meritorius, vel demeritorius, non loqui de
habentibus charitatem solam habitualiter, & si-
ne ullo influxu actuali aut virtuali in actus alia-
rum virtutum, sed de habentibus charitatem,
formaliter aut virtualiter influentem in hujus-
modi actus. Unde solum vult omnes actus virtu-
tum, etiam acquisitarum, in habente charitatem
esse meritorios de condigno vitæ æternæ; quia
nullus est ex ipsis, qui non imperetur à charitate,
mediante ipsius actu, quo in primo instanti iusti-
ficationis, diligendo Deum tanquam ultimum fi-
nem supernaturalem, totam vitam suam eo ipso
retulit in Deum, quantum ad omnes actiones in
ipsum referibiles: hoc enim sufficere, ut omnes
actus boni subsequentes sint meritorij vitæ æter-
næ, docet idem S. Doctor quæst. 2. de virtutibus
art. 11. ad 2. dicens: *Cum aliquis seipsum ordinat
in Deum, in omnibus quæ propter ipsum facit, ma-
net virtute intentio ultimi finis, qui Deus est:
unde in omnibus mereri potest, si charitatem ha-
beat*. Cæterum inde non sequitur, solam con-
comitantiam habitus charitatis, sive relatio-
nem habitualem actus virtutis acquisitæ in Deum
ut finem ultimum, sufficere ad meritum, sed so-
lum ad illud sufficere quaecumque relationem
Tom. IV.

A virtualement ad Deum. Unde ad confirmationem
neganda est sequela Minoris, cùm enim nullus
sit actus moraliter bonus, ab homine iusto eli-
citus, qui virtute primi actus charitatis eliciti in
instanti justificationis, non referatur ad Deum
tanquam ultimum finem, repugnat dari in eo,
qui habet gratiam, actum moraliter bonum, qui
ad meritum vel demeritum indifferens sit.

Dices primo: Si actus charitatis quo homo in
principio vitæ, vel justificationis, se & omnia
sua retulit in Deum tanquam ultimum finem,
sufficeret ad imprimendum virtualement relationem
ad hunc finem in omnibus alijs sequentibus acti-
bus, non posset esse in homine iusto actus otio-
sus, quandoquidem in illa suppositione nullus
debito sine careret.

Sed negatur sequela: actus enim otiosus non
attenditur ex fine ultimo, sed proximo & parti-
culari qui non sit bonus: eo autem ipso quod ali-
quis actus non habeat finem proximum bonum,
non est ordinabilis in Deum ut finem ultimum,
subindeque in homine iusto, virtute primi actus
charitatis, nequit in Deum referri, & ita reman-
et venialiter peccaminosus: actus verò omnes
virtutum moralium, etiam acquisitarum, habent
ex natura sua finem proximum bonum, ac proin-
de ex se ordinabiles sunt, mediante imperio cha-
ritatis, in ejus objectum, nempe in Deum ut fi-
nem ultimum.

Dices secundo: Non sufficit quaecumque præ-
terita intentio conficiendi Sacramenta, ad hoc
ut minister censeatur habere virtualement intentio-
nem quando illa conficit, alioquin unica inten-
tio celebrandi & conficiendi sacramentum Eu-
charistiæ duraret per totam vitam, etsi nunquam
amplius cogitaretur de conficiendo hoc sacra-
mento: Ergo similiter primus actus charitatis,
eliciti initio vitæ aut justificationis, non sufficit
ad hoc ut homo iustus virtualiter censeatur re-
ferre actus virtutum moralium in Deum ut in fi-
nem ultimum, sed ad hoc requiritur aliquis actus
charitatis, proxime præcedens, & eadem saltem
die elicitus.

Respondeo concessio Antecedente, negando
consequentiam, & paritatem: nam si in ministro
sacramentorum intentio actualis conficiendi sa-
cramenta sit valde antiquata, & longo tempo-
re præcesserit, non perseverat aliquis effectus ip-
sius, in quo remaneat virtualiter: in homine au-
tem iusto, perseverat habitualis & moralis con-
versio ad Deum, tanquam effectus primæ dile-
ctionis, quæ se in Deum actualiter ordinavit,
quandiu per peccatum mortale non retractatur;
& sic ex vi talis dilectionis, omnes actus boni,
respicientes fines bonos proximos, in Deum vir-
tualiter referuntur.

Obijcies quarto: Omnes virtutum moralium
actus erant in Christo Domino infiniti valoris &
meriti, ratione dignitatis Personæ: Ergo etiam
in homine iusto, meritorij sunt, ex hoc præcisè
quod à persona grata procedunt.

Respondeo distinguendo Antecedens: Omnes
virtutum moralium actus erant infiniti valoris &
meriti in Christo, ratione dignitatis suppositi in-
finiti, merè materialiter & concomitanter se ha-
bentis ad eorum productionem, nego Antece-
dens: concurrentis ad illos per modum principij
quod formaliter, concedo Antecedens. Similiter
distinguo Consequens: Ergo similiter actus homi-
nis iusti meritorij erunt ex hoc præcisè quod pro-
cedant à persona grata, gratia & charitate concu-
rentes.

A a iij

rentibus per modum principij ad illos imperandum, concedo: gratia & charitate merè concomitantè & materialiter se habentibus ad ipsos, nego.

156. Obijcies ultimò: Ut opera moraliter bona sint satisfactoria de condigno pro peccatis, non requiritur relatio seu imperium charitatis: Ergo neque ut sint meritoria de condigno vitæ æternæ.

Respondeo dato Antecedente, de quo in Tractatu de pœnitentia, negando consequentiam & paritatem: quia aliunde petitur condignitas satisfactionis, & aliunde condignitas meriti; condignitas enim satisfactionis sumitur ex adæquatione pœnæ cum culpa, juxta illud Apocal. 18. *Quantum glorificavit se, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum*; ad hoc autem ut pœna sit æqualis culpæ, charitatis imperium non requiritur: meritum verò de condigno vitæ æternæ fundatur in proportionem actûs cum tali præmio, quam actus virtutum moralium acquiruntur, sine actuali aut virtuali saltem charitatis imperio, habere nequeunt.

§. IV.

Opinio Suaris refellitur, & D. Thomæ sententia stabilitur.

Dico secundò, actus fidei & spei, ac virtutum moralium infusarum, ab homine justo elicitos, nisi à charitate formaliter aut saltem virtualiter imperentur, non esse meritorios de condigno præmij essentialis, sed tantum accidentalis.

157. Hanc conclusionem ita clarè & expressè docet S. Thomas varijs in locis, ut de ejus mente nullus dubitandi locus remaneat. In primis enim hîc art. 4. in corp. sic discuitur: *Vita æterna in Dei fruitione consistit: motus autem humane mentis ad fruitionem divini boni est proprius actus charitatis, per quem omnes actus aliarum virtutum ordinantur in hunc finem, secundum quod alia virtutes imperantur à charitate. Et ideo meritum vitæ æternæ primò pertinet ad charitatem, ad alias autem virtutes secundariò, secundum quod earum actus à charitate imperantur.* Ubi loquitur de actibus omnium virtutum, etiam fidei, & virtutum moralium infusarum. Unde in solut. ad 3. ait: *Fidei actus non est meritorius, nisi fides per dilectionem operetur, ut dicitur ad Galat. 5. Similiter etiam actus patientiæ & fortitudinis non est meritorius, nisi aliquis ex charitate hæc operetur: secundum illud 1. ad Corinth. 13. Si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.*

Deinde idem S. Doctor 1. p. quæst. 12. art. 6. diversitatem visionis beatificæ reducit in diversitatem luminis gloriæ, diversitatem verò luminis gloriæ, in diversitatem charitatis, ait enim: *Intellectus plus participans de lumine gloriæ, perfectius Deum videbit. Plus autem participabit de lumine gloriæ, qui plus habet de charitate: quia ubi major est charitas, ibi est majus desiderium, & desiderium quodammodo facit desiderantem aptum & paratum ad susceptionem desiderati: unde qui plus habebit de charitate, perfectius Deum videbit, & beator erit.* Similiter in 4. dist. 49. quæst. 1. art. 4. quæstiunc. 4. docet diversitatem mansionum in cœlo, ex sola charitate, tanquam ex meriti radice, desumi: *Actus noster (inquit) non habet quod sit meritorius ex ipsa substantia actus, sed solum ex habitu virtutis quo informa-*

Aur: vis autem merendi est in omnibus virtutibus ex charitate, quæ habet ipsum finem pro objecto: & ideo diversitas in merendo (præmium essentialis) tota reducitur ad diversitatem charitatis, & sic charitas via distinguit mansiones per modum meriti. Item 1. p. quæst. 95. art. 4. hæc scribit: *Quantitas meriti ex duobus pensari potest: uno modo ex radice charitatis & gratiæ; & talis quantitas meriti respondet præmio essentiali, quod consistit in Dei fruitione: qui enim ex majori charitate aliquid facit, perfectius Deo fruitur. Alio modo pensari potest quantitas meriti, ex quantitate operis; quæ quidem est duplex, scilicet absoluta, & proportionalis: vidua enim quæ misit duos*

Bara minuta in gazophilacium, minus opus fecit quantitate absolutâ, quàm illi qui magna munera posuerunt, sed quantitate proportionali vidua plus fecit secundum sententiam Domini, quia magis ejus facultatem superabat. Utraque tamen quantitas meriti respondet præmio accidentali, quod est gaudium de bono creato.

Denique idem Doctor Angelicus super cap. 3. Epist. 1. ad Corinth. lect. 2. hæc verba Apostoli, *Vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem*, exponens, hæc habet: *Præmium laboris nostri attenditur primò secundum formam charitatis, cui respondet merces essentialis: unde dicitur Joan. 14. Qui diligit me, diligetur à Patre meo. & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum: unde qui ex majori charitate laborat, licet minorem laborem patiat, plus de præmio essentiali accipiet. Secundò ex specie operis: sicut enim in rebus humanis ille magis premiatur, qui in digniori opere laborat, sicut architector, quàm artifex manualis, licet minus laboret corporaliter: ita etiam in rebus divinis ille qui in nobiliiori opere occupatur, majus præmium accipiet, quantum ad aliquam prærogativam præmij accidentalis, licet forte minus corporaliter laboret: unde aureola datur doctoribus, virginibus, & martyribus. Ubi manifestum est, S. Thomam loqui de opere ex virtute supernaturali & infusa procedente, quia aureola, & quodcumque aliud præmium accidentale, correspondere non potest virtuti naturali & acquisitæ, ex propria ipsius bonitate.*

Potest etiam conclusio multiplici ratione suaderi. Prima est: Perfectio vitæ Christianæ essentialiter consistit in charitate: Ergo meritum præmij essentialis in illa sola fundatur; subindeque nulli alteri virtuti potest competere, nisi ex ejus motione & imperio. Consequentia manifesta est: præmium enim essentialis patriæ correspondet perfectioni essentiali vitæ, unde tantò major quis erit in beatitudine, quantò præstantior fuit in perfectione vitæ Christianæ. Antecedens verò docetur à D. Thoma 2. 2. quæst. 184. art. 1. ubi illud probat in argumento *sed contra*, ex illo Apostoli ad Colos. 3. *Super omnia charitatem habete*, quod est vinculum perfectionis; subdens: *quia scilicet omnes alias virtutes quodammodo ligat in unitatem perfectam.* In corp. verò articuli, sic discuitur: *Vnumquodque dicitur esse perfectum, in quantum attingit proprium finem, qui est ultima rei perfectio: charitas autem est quæ unit nos Deo, qui est ultimus finis humane mentis, quia qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo, ut dicitur 1. Joan. 4. Et ideo secundum charitatem specialiter attenditur perfectio Christianæ vitæ. Et in resp. ad 2. ait: Dupliciter potest dici aliquis perfectus: uno modo simpliciter; quæ quidem*

perfectio attenditur secundum id quod pertinet ad ipsam rei naturam, puta si dicatur animal perfectum, quando nihil ei deficit ex dispositione membrorum, & alijs huiusmodi quae requiruntur ad vitam animalis. Alio modo dicitur aliquid perfectum secundum quid: quae quidem perfectio attenditur secundum aliquid exterius adiacens, puta in albedine, vel nigredine, vel in aliquo huiusmodi. Vita autem Christiana specialiter in charitate consistit: per quam anima Deo coniungitur: unde dicitur Joan. 3. Qui non diligit, manet in morte. Et ideo secundum charitatem attenditur simpliciter perfectio Christiana vita: sed secundum alias virtutes secundum quid. Ex quo sic licet argueretur: Perfectioni vitae Christianae simpliciter tali correspondet in patria premium quod est tale simpliciter, & per consequens quod est essentialiter: perfectioni vero secundum quid, premium tantum secundum quid, seu accidentale debetur: Atqui secundum charitatem attenditur simpliciter perfectio Christiana vita, & secundum alias virtutes secundum quid, inquit S. Doctor iam relatus: Ergo premium essentialiter in patria correspondet soli charitati; accidentale vero alijs virtutibus, ex vi propriae bonitatis intrinsecae: unde nisi earum actus a charitate imperentur, non erunt meritorij praemij essentialis, sed tantum accidentalis.

159. Huic doctrinae & rationi D. Thomae SS. Patrum testimonia suffragantur: nam S. Augustinus lib. de natura & gratia cap. 42. sic ait: *Charitas est verissima, plenissima, perfectissimaque iustitia.* Et cap. ultimo: *Charitas inchoata, inchoata iustitia est; charitas perfecta, perfecta iustitia est; charitas perfecta, perfecta iustitia est.* Et D. Bernardus serm. 27. in Cant. magnitudinem animae, seu perfectionem eius essentialiter in ordine supernaturali, ex magnitudine seu perfectione charitatis docet esse metiendam. *Quantitas cuiusque animae (inquit) aestimetur de mensura charitatis quam habet: ut verbi gratia, quae multum habet charitatis, magna sit; quae parum, parva; quae vero nihil, nihil: dicente Apostolo, si charitatem non habuerit, nihil sum.*

160. Secunda ratio: Per illud solum meremur praemium essentialiter (quod consistit in fruitione ultimi finis) per quod solum in huiusmodi finem tendimus: Sed per solam charitatem in Deum ut in finem ultimum tendimus; nam per actus virtutum moralium acquiratarum non tendimus nisi in bonum honestum ordinis naturalis; per actus vero virtutum moralium infusarum, in bonum honestum ordinis supernaturalis: Ergo per solos actus a charitate elicitos, vel imperatos, praemium essentialiter meremur.

161. Confirmatur & magis illustratur haec ratio: Nulla virtus potest ferri extra suum objectum specificativum, & elevari ad attingendum objectum specificativum alterius virtutis superioris, nisi medio eius imperio ad talem finem referatur & ordinetur: Sed Deus, ut ultimus finis supernaturalis, est objectum proprium & specificativum charitatis: Ergo nulla virtus potest ferri in Deum ut ultimum finem supernaturalem, nisi mediante imperio seu motione charitatis. Unde D. Thomas hic art. 4. ad 1. *Charitas in quantum habet ultimum finem pro objecto, movet alias virtutes ad operandum: semper enim habemus ad quem pertinet finis, imperat habitibus ad quos pertinent ea quae sunt ad finem.*

162. Confirmatur amplius: In quocunque genere

A sunt entia imperfecta & perfecta, imperfecta, ratione perfectorum ordinantur ad consecutionem finis illius generis; imperfectiora enim non immediate & proxime attingunt consecutionem finis, sicut perfectissima: Ergo cum virtutes morales, tam acquisite, quam infusae, sint imperfectiores charitate, quae est prima & praestantissima omnium virtutum, non possunt perfecte attingere Deum ut ultimum finem supernaturalem, nec suos actus in illum referre, nisi mediante imperio charitatis. Consequentia patet: Antecedens vero varijs exemplis declaratur & suadetur. Nam in serie praedestinationis, licet omnia media & effectus praedestinationis ordinentur ad consecutionem eiusdem finis, unum tamen ordinatur medio altero perfectiori, v. g. auxilia sufficientia collata praedestinitis, in priori sententia, sunt effectus praedestinationis, & tamen non ordinantur perfecte, efficaciter, & infallibiliter ad consecutionem finis, nisi medio auxilio efficaci. Similiter permissio peccati est effectus praedestinationis, & tamen non conducit ad finem praedestinationis consequendum, nisi media praenitentia, vel humilitate. Imo omnia merita, etiam actus charitatis, non conducunt ad consequendam gloriam, nisi medio dono perseverantiae. Denique quando inter primum & ultimum finem sunt plures fines intermedij, ratione finis intermedij magis propinqui ultimo fini,

B ceteri fines & media ultimum finem attingunt: unde in ordine supernaturali omnes actus virtutum moralium, tam infusarum, quam acquiratarum, debent ferri in finem ultimum, medio aliquo, quod immediatius & proximijs ipsum attingat; quod non potest esse aliud quam actus charitatis, cuius objectum est ultimus finis ordinis supernaturalis; & per consequens solum ex imperio charitatis habent quod sint meritorij praemij essentialis.

C Tertia ratio: Omne meritum vitae aeternae simul etiam incrementi charitatis meritum est, ut communiter docent Theologi: Sed charitas non augetur nisi per actus ab ipsa elicitos, vel imperatos, ut frequentius docent Theologi in Tractatu de charitate: Ergo illa solum opera meritoria sunt vitae aeternae, quae vel sunt actus charitatis elicti, vel ab ipsa imperati.

D Quarta ratio: Non est aequum, nec rationi consonum, quod ancillae & pedissequae habeant idem premium, & eandem coronam, ac domina & regina, nisi ex eius imperio: Sed charitas est regina & domina aliarum virtutum, quae sunt veluti eius ancillae & pedissequae: Ergo charitati specialis debetur corona, nimirum gloria essentialis; quae proinde non tribuitur alijs virtutibus, nisi ex eius imperio.

E Quinta ratio: Ut actus sit meritorius vitae aeternae, debet in bonum Dei praemiantis referri, ut art. 2. ostendimus, explicando conditiones ad meritum requisitas: Sed opera aliarum virtutum non referuntur in bonum divinum, nisi a charitate, quae sola bonum divinum, seu Deum ut in se bonum respicit; fides enim tendit in Deum, ut est prima veritas; spes, ut est bonum nostrum, & consequenter ex propria ratione bonum Dei non respiciunt; virtutes vero morales acquisite, vel infusae, quae in voluntate, aut in appetitu sensitivo resident, ordinantur ad reddendum debitum Deo, vel proximo, vel ad moderandas & rationi subijciendas passiones inordinatas appetitus irascibilis, vel concupiscibilis: Ergo opera aliarum

virtutum non sunt meritoria vitæ æternæ, nisi ex charitatis imperio. Unde D. Augustinus de spiritu & littera cap. 14. cum dixisset *Mandatum non servari* (utique fructuosè) *nisi fiat ex amore iustitia*, rationem subiungit, dicens: *Non enim fructus est bonus, qui de charitatis radice non surgit*. Et ad id probandum adducit illud Apostoli ad Galat. 5. *In Christo Jesu neque circumciso aliquid valet, neque preputium, sed fides quæ per charitatem operatur*. Item in Scriptura ipsa patientia martyrij, quæ est actus præstantissimus fortitudinis, non coronatur, nisi ratione dilectionis: dicitur enim Jacobi 1. *Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se*: ubi promissio mercedis non fit patientibus, sed diligentibus. Similiter 1. ad Corinth. 2. bona seu dona invisibilia gloriæ cælestis dicuntur præparata soli charitati: *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparavit Deus ijs qui diligunt illum*. Cui consonat oratio illa Ecclesiæ, Dominica 3. post octavas Trinit. *Deus qui diligentibus te bona invisibilia preparasti, infunde cordibus nostris tui amoris affectum, ut te in omnibus, & super omnia diligentes, promissiones tuas, quæ omne desiderium superant, consequamur*. Denique Apocal. 21. Angelus mensurâ arundinæ aureæ meritum portas, & murum cælestis Jerusalem, ut per hoc significaret charitatem esse mensuram gloriæ essentialis, & gradus luminis gloriæ commensurari gradibus charitatis; juxta illud Augustini lib. 83. quæstionum, quæst. 46. *Anima quantum charitati adhaerescit, tantum lumine gloriæ illustrabitur*. Cujus vestigijs inhaerens Angelicus Doctor 1. p. quæst. 11. artic. 6. suprà citato ait: *Plus participabit de lumine gloriæ, qui plus habet de charitate*.

§. V.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

166. **E**X dictis inferes primò, in actibus virtutum infusarum, & acquisitarum, cum ex charitatis imperio procedunt, distinguendam esse duplicem bonitatem; unam quæ ipsis competit ex vi propriæ linæ, per ordinem ad proprium & connaturale objectum; & aliam quam habent ex charitate derivatam, per quam ordinantur in finem ultimum. In prima bonitate fundatur meritum præmij accidentalis; in secunda verò meritum præmij essentialis, ut ostensum est. Quare si essent duo homines, quorum unus per actum remissum charitatis pateretur martyrium, alter verò per intensiorem actum daret potum aquæ frigida; iste magis mereretur de præmio essentiali, alter verò consequeretur majus præmium accidentale, haberet enim aureolam martyrij, quæ isti non daretur. Unde Chrysostomus super illud Marci 9. *Qui quis dederit vobis calicem aquæ in nomine meo, non perdet mercedem suam*, relatus à D. Thoma in catena aurea, sic ait: *Non pretium dati, sed affectus dantium, facit opus dignum mercede*. Aliqui etiam existimant, eum qui continuat per aliquod tempus, aut multiplicat actus virtutum infusarum, vel acquisitarum, etiam ex imperio charitatis, & non elicit actus intensiores illius, mereri quidem majus præmium accidentale, non tamen majus præmium essentialis, sed idè pluribus titulis; ex quo habebit specialem glo-

167. **A**riam accidentalem supra alios, qui non ita multiplicarunt aut continuarunt charitatis actus. Cui sententiæ favere videtur D. Thomas locis citatis, & S. Vincentius Ferrerius serm. 4. in Septuagesima, ubi hæc habet: *Meritum essentialis seu principale non computatur secundum multiplicationem operum, vel durationem temporis, sed majorem charitatem, juxta illud Augustini: Non numerofitas operum, non diuturnitas temporum, sed major charitas, majorque voluntas, augeat premium*. Hanc doctrinam si benè considerarent tepidi, melius sibi caverent, & in actus ferventiores charitatis prorumpentes, non ornandæ solum quibusdam gaudiorum accidentalium flosculis coronæ, sed essentiali præmio ampliando & augendo diligentius studerent.

Inferes secundò, quod si aliquis post acceptam gratiam in sacramento poenitentiae cum sola attritione, eliciat actum alicujus virtutis acquisitæ, vel infusæ, temperantiæ v. g. vel religionis, & moriatur statim, antequam actum charitatis eliciat, non obtinebit gloriam essentialis ex meritis, & titulo præmij, sed duntaxat titulo hereditatis, in quantum erit filius Dei adoptivus per gratiam: cum enim charitas sit radix meriti vitæ æternæ, seu præmij essentialis, repugnat dari tale meritum, nisi aliquis ejus actus præsupponatur. Habebit tamen ratione illorum actuum gloriam aliquam accidentalem, quia sicut omnis actus malus aliquâ pœnâ punitur, ita & omnis bonus aliquo præmio, saltem accidentali, remuneratur.

Inferes tertio, actus aliarum virtutum, quantumcumque perfectos, vel intensos, non mereri augmentum gratiæ & charitatis, nisi à charitate, virtualiter saltem, imperati sint: cum enim præmium essentialis patriæ, in clara Dei visione consistens, intensiori gratiæ & charitatis proportionetur & adequetur, eodem modo philosophandum est de merito augmenti gratiæ & charitatis, ac de merito præmij essentialis: unde si actus aliarum virtutum præmium essentialis mereri nequeant, nisi à charitate, virtualiter saltem, imperentur, non poterunt etiam, sine ejus imperio, augmentum gratiæ & charitatis promereri.

Inferes quarto, virtutes morales infusas non posse augeri, nisi etiam charitas augeatur. Ratio est, quia voluntas non potest ferri intensius in media, nisi etiam intensius feratur circa finem; cum finis sit ratio volendi & eligendi media ad ipsum conducentia: Sed virtutes morales infusæ versantur circa media, charitas verò attingit ultimum finem, qui est objectum specificativum illius, ut suprà declaravimus: Ergo repugnat virtutes infusas augeri, nisi etiam habitus charitatis intendatur. Unde actus virtutum moralium infusarum includunt imperium charitatis, & sine illo esse nequeunt, ut colligitur ex D. Thoma supra quæst. 65. art. 2. ubi docet omnes virtutes morales infusas esse connexas charitati, sicut acquisitæ sunt connexæ prudentiæ: Ergo sicut nullus est actus virtutis acquisitæ, qui judicium prudentiale, non involvat, aut supponat; ita nullus est actus virtutis moralis infusæ, qui non includat, aut supponat charitatis imperium: quare idem S. Doctor 2. 2. quæst. 124. art. 2. ad 2. ait: *Martyrium est actus charitatis ut imperantis, fortitudinis autem ut elicientis*.

Ex hoc corollario solum manet præcipuum fundamentum alicujus Recentioris, qui contra nostram

nostram conclusionem sic arguit: Justus eliciens actum temperantiae infusam v. g. meretur de condigno ejus augmentum, imò si sit intensior habitu praexistente, est ultima dispositio ad ejus augmentum: Ergo etiam meretur de condigno augmentum gratiae & charitatis, & per consequens vitae aeternae, & praemij essentialis. Probatur consequentia: Aucta proprietate, non potest non augeri essentia, & e contra: Sed virtutes morales infusae sunt proprietates gratiae sanctificantis: Ergo aucta virtute moralis infusa, debet etiam gratia habitualis augeri.

Ad hoc, inquam, fundamentum solutio patet ex jam dictis: Antecedens enim distinguendum est: Justus eliciens actum temperantiae infusae intensiorem habitu, meretur ejus augmentum, ratione imperij charitatis in tali actu virtualiter inclusi, vel ad illum praesuppositi, concedo Antecedens: secluso imperio formali, vel saltem virtuali charitatis, nego Antecedens. Similiter distinguo Consequens: Ergo meretur etiam augmentum gratiae & charitatis, ratione imperij charitatis, concedo: secluso, vel praeciso tali imperio, nego. Alia argumenta §. sequenti solvantur.

§. VI.

Diluantur fundamenta adversae sententiae.

171. **O**bjicies primò: Actus elicti à virtutibus infusis, sive moralibus, sive Theologicis, secluso imperio charitatis, habent omnes conditiones ad merendum requisitas, sive ex parte personae merentis, sive ex parte ipsius actus meritorij: in primis enim sunt actus hominis justi, & viatoris, ut supponimus: deinde hi actus sunt veri actus, ut patet, & supponuntur esse liberi: sunt etiam supernaturales quoad substantiam, cum eliciantur ab habitibus infusis & supernaturalibus, propter motivum supernaturale: denique, cum illi actus à Deo ut auctore supernaturali procedant, ad ipsum ut finem ultimum supernaturalem tendunt & referuntur, nam ultimus finis semper proportionatur primo agenti: Ergo tales actus, etsi à charitate non imperentur, sunt meritorij vitae aeternae, & praemij essentialis, & non solum accidentalis.

172. **C**onfirmatur: Omnis actus qui procedit à gratia habituali sanctificante, est meritorius vitae aeternae, positis praedictis conditionibus, gratia enim dignificat tam subjectum in quo est, quam operationes ejus quae ab ipsa procedunt: Sed actus elicti à virtutibus infusis, procedunt à gratia habituali sanctificante: cum enim omnes virtutes infusae emanent à gratia, sicut proprietates ab essentia, ipsa gratia operatur medijs omnibus illis, eo modo quo essentia medijs suis proprietatibus activis, scilicet potentijs: Ergo tales actus sunt meritorij vitae aeternae.

173. **C**onfirmatur ampliùs: Ad meritum de condigno sufficit quod habeat proportionem cum praemio: Sed omne opus gratiae habet proportionem cum vita aeterna: Ergo de condigno illam meretur. Minor probatur: Motus cujuslibet naturae habet proportionem ad finem illius, sicut motus gravium & levium est proportionatus ad fines ipsorum, & illa ad centrum perducit: Sed proprius finis gratiae est vita aeterna, unde Joan. 4. gratia vocatur *fons aquae salientis in vitam aeternam*: Ergo omnis motus gratiae est propor-

Ationatus cum vita aeterna, & ad illam hominem perducit.

Ad objectionem respondeo, actibus elictis à virtutibus infusis, secundum se spectatis, & praeciso charitatis imperio, deesse unam & praecipuam conditionem, ad meritum de condigno vitae aeternae requisitam, nimirum perfectam relationem & tendentiam in Deum ut finem ultimum supernaturalem: licet enim ex natura sua, & ex eo quod à virtutibus supernaturalibus & infusis procedunt, ad ultimum finem supernaturalem ordinentur, haec tamen ordinatio est imperfecta; est enim ordinatio generalissima, quae omnia pertinentia ad unum genus, in finem illius quomodocumque tendunt, & veluti quaedam exigentia, quae ex natura sua postulant in finem ultimum supernaturalem per charitatem perfecte referri. Unde in hoc distinguuntur actus virtutum moralium infusarum ab actibus virtutum moralium acquisitarum, quod illi solum habent potentiam obedientialem, ut in ultimum finem supernaturalem per charitatem ordinentur, illi verò ad hoc proximam & connaturalem capacitatem & exigentiam habent.

Ad quod meritum dicit ordinem explicitum ad praemium illi correspondens, & refertur in bonum & obsequium praemiantis: actus verò à virtutibus infusis elicti, implicite solum ad Deum ut finem ultimum supernaturalem referuntur, quatenus scilicet explicite proprium obiectum respiciunt, quod tanquam finis particularis & proximus sub fine ultimo universali continetur: illi etiam bonum divinum, seu Deum ut in se bonum, proprie non respiciunt, sed illum sub ratione veri, vel quatenus est bonum nostrum, aut prima regula totius honestatis & bonitatis moralis, attingunt, ut in ultima ratione nostrae conclusionis expendimus; unde praeter hanc relationem implicitam & imperfectam, aliam explicitam & perfectiorem exigunt, ut sint meritorij de condigno vitae aeternae, & debent in bonum & obsequium Dei formaliter, aut saltem virtualiter, per charitatem referri.

Ad primam confirmationem, concessa Majori, distinguo Minorem: Actus elicti à virtutibus infusis, procedunt à gratia sanctificante, mediante charitatis imperio, concedo Minorem: independentem ab imperio charitatis, nego Minorem. Similiter distinguo Consequens: Ergo sunt meritorij vitae aeternae, mediante imperio charitatis, concedo: secluso charitatis imperio, formali, aut virtuali, nego. Solutio patet ex dictis corollar. 4. ibi enim ex D. Thoma ostendimus, nullum esse actum virtutis moralis infusae, qui non includat, vel supponat charitatis imperium; quia omnes virtutes morales infusae sunt connexae charitati, sicut acquisitae sunt connexae cum prudentia. Addo quod actus virtutis moralis infusae praesupponit, & includit judicium prudentiae infusae, sicut actus virtutis moralis acquisitae praesupponit & includit judicium prudentiae acquisitae: constat autem quod sicut judicium prudentiae acquisitae praesupponit rectum affectum circa bonum morale, quod est finis actuum moralium, sic judicium prudentiae infusae praesupponit rectum affectum circa Deum finem supernaturalem, qui est obiectum charitatis: Ergo actus virtutis moralis infusae est propter motivum charitatis, & includit aut supponit necessario ejus imperium.

Ex quo patet responsio ad secundam confir-

mationem: concessa enim Majori, Minor distinguenda est: Omne opus gratiæ habet proportionem cum vita æterna, mediante imperio charitatis, concedo Minorem: secluso charitatis imperio, nego Minorem. Ad probationem illius, distinguo Majorem: motus cuilibet naturæ habet proportionem ad finem illius, si sit perfectus, concedo: si sit imperfectus, nego. Motus verò gratiæ imperfecti sunt, & veluti informes, nisi a charitate imperentur: unde sine ejus motione & imperio non possunt efficaciter tendere in finem ultimum, nec per consequens vitam æternam de condigno promereri. Nec obstat quod gratia Joan. 4. appellatur *fons aque salientis in vitam æternam*: per hoc enim non significatur, quod gratia sanctificans immediatè per seipsam tendat in vitam æternam, & claram Dei visionem, sed solum mediante charitate, quæ est prima & principalis ejus proprietas, & formalis tendentia seu inclinatio in finem supernaturalem. Sicut in naturalibus gravia & levia immediatè per propriam naturam & substantiam non tendunt ad centrum, sed mediante gravitate & levitate, quæ sunt principia proxima motus sursum & deorsum.

178. Obijcies secundo: Actus fidei & spei, si fiant à persona justificata, sunt meritorij de condigno vitæ æternæ, sine alia relatione superaddita ad Deum, & præciso quocumque charitatis imperio: Sed fides & spes sunt virtutes infusæ: Ergo actus virtutum infusarum, in homine iusto, sunt meritorij de condigno vitæ æternæ, etsi per charitatis actum non referantur in Deum. Major probatur Primò autoritate D. Thomæ 2. 2. quæst. 2. art. 9. ubi quærens an actus fidei sit meritorius: respondet affirmativè, & rationem reddit, quia est actus intellectus assentientis veritati divina ex imperio voluntatis à Deo motæ per gratiam. Et in resp. ad 1. dicit quod licet actus fidei non sit meritorius sine charitate, tamen charitate superveniente sit meritorius. Secundo probatur ratione: Actus fidei est dispositio valde proportionata præmio vitæ æternæ, ut docet D. Thomas in hac parte supra quæst. 4. art. 3. ubi ait, quod fidei in via correspondere visio in patria, in qua formaliter consistit beatitudo. Idem dici potest de spe: tum quia est valde affinis fidei: tum etiam quia sicut fidei correspondet clara visio in patria, ita & spei comprehensio, ut ibidem asserit S. Doctor: Ergo actus fidei & spei sunt meritorij de condigno vitæ æternæ, si fiant à persona justificata, & in gratia existente, quamvis nullum supponant charitatis imperium.

179. Respondeo negando Majorem quoad utramque partem. Et ad primam ejus probationem dico, D. Thomam per imperium voluntatis à Deo motæ per gratiam, intelligere imperium charitatis: quia, ut docetur in Tractatu de fide, pia affectio voluntatis ad credendum in justificationis est actus à charitate elicitus, vel saltem imperatus. Unde quando idem S. Doctor in resp. ad 1. asserit, charitate superveniente, actum fidei fieri meritorium, hoc non debet intelligi solum de charitate habituali, sed etiam de actuali, formaliter aut virtualiter talem actum imperante: actus enim fidei non est meritorius, quandiu est informis: est autem informis, donec à charitate imperetur, & quousque verificentur verba illa Apostoli ad Galat. 5. *fides qua per dilectionem operatur.*

A Ad secundam probationem similiter dico, quod actus fidei est dispositio valde proportionata præmio vitæ æternæ, quando est formatus, & a charitate formaliter aut virtualiter imperatus: secus verò si sit informis, & si non includat aut supponat charitatis imperium. Unde quando D. Thomas ait, fidei in via correspondere visionem in patria, loquitur de fide formata, & a charitate imperata. Idem, servatà proportionem, de actu spei dicendum est: licet enim illa sit virtus theologica, & propterea attingat Deum immediatè, non tamen attingit illum ut est bonus in se, sed solum quatenus est bonum nostrum, & prout à nobis diligitur amore concupiscentiæ; unde ut attingat illum, ut in se bonus est, & in ejus obsequium & bonum referatur, requiritur charitatis imperium.

B Obijcies tertio: Si quis subito rapiatur ad martyrium, ita ut ipsi locus non relinquatur ad referendum per actum charitatis illud opus heroicum in Deum, ut finem ultimum, absque dubio meretur vitam æternam de condigno, & tamen nulla est relatio charitatis, neque actualis, neque virtualis: Sed martyrium est actus fortitudinis, quæ inter virtutes morales infusæ numeratur: Ergo ut actus virtutis moralis infusæ sit meritorius de condigno vitæ æternæ, non requiritur relatio seu imperium charitatis.

C Respondeo eum qui rapitur ad martyrium, communiter & regulariter habere actum charitatis, juxta illud Christi Domini: *Majorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat pro amicis suis.* Quod si expresse tunc actum charitatis non eliciat, nihilominus ibi erit virtualiter & implicite charitatis imperium, ratione actus quo homo in primo instanti justificationis, diligendo Deum ut ultimum finem supernaturalem, totam vitam suam retulit in Deum, quantum ad omnes actiones in ipsum referibiles: cum enim bonorum actuum operatio sit executio talis propositi, virtualiter ipsum includit, nisi per peccatum mortale talis intentio revocetur, vel interrumpatur, ut §. 3. in solutione tertiæ objectionis declaravimus.

D Obijcies quarto: Actus virtutum moralium infusarum ex bonitate sibi propria merentur præmium accidentale, ut supra diximus: Ergo & gloriam essentialem. Consequentia probatur: cum enim præmium accidentale supponat essentialē, & ex illo veluti resulet, non videtur posse augeri, nisi illud pariter augeatur.

E Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam. Ad cujus probationem dicendum, quod quamvis præmium accidentale necessariò supponat essentialē, potest tamen augeri, non aucto essentiali, ut patet in Martyribus, qui interdum sunt minores in charitate, & consequenter in præmio essentiali, pluribus Confessoribus, & tamen sunt eminentiores in præmio accidentali, scilicet in aureola martyrij, ut docet S. Thomas quæst. 26. de verit. art. 6. ad 8. dicens: *Aliquis Confessor potest aliquo Martyre esse eminentior, quantum ad præmium essentialē; Martyr tamen eminet, quantum ad præmium accidentale.*

